

Cuprins

ABREVIERI.....	11
INTRODUCERE.....	13
Capitolul I. CONTRACTUL DE MANDAT.....	17
Secțiunea 1. Mandatul cu reprezentare.....	17
1. Noțiunea și caracteristicile contractului de mandat.....	17
1.1. Calitatea de reprezentant.....	17
1.2. Definiție.....	24
1.3. Caractere juridice.....	24
2. Condiții de validitate ale contractului de mandat.....	26
2.1. Condiții de fond.....	26
2.2. Forma contractului de mandat.....	30
3. Varietăți ale contractului de mandat.....	38
3.1. Încheierea autocontractelor.....	39
3.2. Posibilitatea încheierii unui mandat în interes comun.....	47
4. Efectele contractului de mandat.....	54
4.1. Efectele contractului între părți.....	54
4.1.1. Obligațiile mandatarului.....	55
4.1.2. Dreptul de retenție al mandatarului.....	63
4.1.3. Pluralitatea de mandatar.....	64
4.1.4. Posibilitatea de substituire a mandatarului.....	65
4.1.5. Obligațiile mandantului.....	77
4.1.6. Pluralitatea de mandanți.....	83
4.2. Efectele contractului față de terți.....	84
5. Încetarea contractului de mandat.....	85
5.1. Revocarea contractului de către mandant.....	86
5.2. Renunțarea mandatarului la mandat.....	89
5.3. Moartea, incapacitatea și falimentul părților.....	90
6. Implicații ale contractului de mandat.....	91
6.1. Contractul de mandat în desfășurarea activității societăților reglementate potrivit Legii nr. 31/1990.....	91

6.1.1. Mandatul membrilor organelor de conducere ale societăților reglementate conform Legii nr. 31/1990.....	92
6.1.1.1. Natura juridică a raportului dintre societate și cei care se află în componența conducerii sale	93
6.1.1.2. Răspunderea membrilor organelor de conducere pentru activitatea desfășurată de societate.....	99
6.1.2. Aspecte privind mandatul membrilor organelor de conducere în cadrul procedurii insolvenței	112
6.1.2.1. Angajarea răspunderii membrilor organelor de conducere ale societății debitoare	113
6.1.2.2. Aspecte privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice aflate în stare de insolvență	122
6.1.3. Probleme privind admisibilitatea cererii de excludere a asociatului în cazul încheierii unui contract de asociere în participație	130
6.2. Mandatul membrilor comitetului executiv al asociațiilor de proprietari	137
6.2.1. Noțiuni	138
6.2.2. Posibilitatea încheierii unui contract de mandat în cadrul asociațiilor de proprietari	141
6.3. Mandatul convențional în raporturile de familie	145
6.3.1. Natura juridică	145
6.3.2. Aspecte specifice ale mandatului convențional în raport cu regimul matrimonial ales.....	146
6.3.2.1. Definiția regimului matrimonial	146
6.3.2.2. Regimul comunității legale	148
6.3.2.3. Regimul separației de bunuri	151
6.3.2.4. Regimul comunității convenționale	152
6.3.3. Mandatul judiciar	154
6.4. Aplicații ale contractului de mandat asupra profesiilor juridice	159
6.4.1. Aspecte privind problema mandatarului avocat	159
6.4.1.1. Natura juridică	159
6.4.1.2. Exercițarea activității de către avocat	161
6.4.2. Natura juridică a mandatului executorilor judecătorești.....	165

6.4.3. Exercițarea activității de către notarii publici	167
Secțiunea a 2-a. Mandatul fără reprezentare.....	168
Subsecțiunea 1. Contractul de comision	170
1. Aspecte generale	170
1.1. Noțiune și caractere juridice	170
1.2. Părțile contractante	173
1.3. Forma contractului.....	174
2. Efectele contractului de comision.....	175
2.1. Efectele contractului în raportul dintre comisionar și comitent	175
2.1.1. Considerații privind comisionul	175
2.1.2. Obligațiile părților	182
2.2. Efectele contractului în raportul dintre comisionar și terț.....	190
2.3. Efectele contractului în raportul dintre comitent și terț	192
3. Încetarea contractului.....	193
Subsecțiunea a 2-a. Contractul de consignatie	194
1. Aspecte generale.....	194
1.1. Noțiune	194
1.2. Capacitatea și consimțământul părților.....	198
2. Efectele contractului	199
2.1. Efectele contractului în raportul dintre consignatar și consignant.....	199
2.2. Efectele contractului în raportul dintre consignatar și terț.....	210
2.3. Efectele contractului în raportul dintre consignant și terț.....	211
3. Încetarea contractului.....	212
Subsecțiunea a 3-a. Contractul de expediție	213
1. Aspecte generale.....	213
1.1. Noțiune și caractere juridice	213
1.2. Părțile contractului.....	217
2. Efectele contractului de expediție.....	218
2.1. Efectele contractului în relația dintre comitent și expeditor	218

2.2. Efectele contractului în relația dintre expeditor și transportator	229
2.3. Efectele contractului în relația dintre comitent și transportator	230
3. Încetarea contractului	230
Capitolul II. CONTRACTUL DE AGENȚIE	232
1. Reglementarea contractului de agenție în dreptul intern	232
1.1. Aspecte introductive	232
1.1.1. Noțiuni	233
1.1.2. Natură juridică	233
1.1.3. Caractere juridice	234
1.2. Încheierea contractului	236
1.2.1. Părțile contractului de agenție	236
1.2.2. Forma contractului	239
1.3. Efectele contractului	240
1.3.1. Efectele contractului în raporturile dintre părți	240
1.3.1.1. Obligațiile agentului	240
1.3.1.2. Obligațiile comitentului	255
1.3.2. Efectele contractului față de terți	265
1.4. Încetarea contractului	266
1.4.1. Expirarea duratei contractului	266
1.4.2. Denunțarea unilaterală	267
1.4.3. Denunțarea unilaterală a contractului în cazuri speciale	269
1.4.4. Indemnizațiile convenite agentului ca efect al încetării contractului	270
2. Contractul de agenție în dreptul anglo-saxon	274
2.1. Raporturile juridice de agenție în dreptul aplicabil în Marea Britanie	275
2.2. Agenția în dreptul american	280
Capitolul III. CONTRACTUL DE INTERMEDIERE	285
1. Contractul de intermediere în dreptul internațional	285
2. Contractul de intermediere în dreptul intern	291
2.1. Noțiune	291

2.2. Caractere juridice.....	293
2.3. Încheierea și părțile contractului de intermediere.....	295
2.4. Efectele contractului.....	296
2.4.1. Obligația de informare.....	298
2.4.2. Remunerarea intermediarului.....	300
2.4.3. Obligația de comunicare.....	303
2.4.4. Restituirea cheltuielilor.....	305
2.4.5. Posibilitatea de reprezentare a părților.....	305
2.5. Încetarea contractului.....	307
2.5.1. Expirarea termenului pentru care a fost încheiat contractul.....	307
2.5.2. Rezilierea contractului.....	308
2.5.3. Imposibilitatea de executare a contractului.....	310
3. Intermedierea în domeniul asigurărilor.....	312
3.1. Aspecte introductive.....	312
3.2. Intermediarii în asigurări.....	316
3.3. Activitatea și răspunderea intermediarilor din asigurări.....	325
CONCLUZII.....	329
BIBLIOGRAFIE.....	331

ANDREEA STOICAN

CONTRACTELE DE INTERMEDIERE

**Contractul de mandat • Contractul de comision
Contractul de consignație • Contractul de expediție
Contractul de agenție • Contractul de intermediere**

Universul Juridic

București

-2016-

ABREVIERI

alin.	alineatul
art.	articolul
Bull. civ.	Buletin civil al hotărârilor Curții de Casație (camere civile) franceze
C.A.	Curtea de Apel
C.civ. 1864	Codul civil de la 1864
C.civ.	Codul civil
C.com.	Codul comercial
C.J.	revista „Curierul Judiciar”
C.proc.civ.	Codul de procedură civilă
C.S.J.	Curtea Supremă de Justiție
Cas.	Curtea de Casație și Justiție a României
Cass.com.	hotărârea camerei comerciale și financiare a Curții de Casație franceze
Cass.soc.	camerei sociale a Curții de Casație franceze
dec.	decizia
Dreptul	revista „Dreptul”
Ed.	Editura
ed.	ediția
H.G.	Hotărârea Guvernului
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
Jud.	Judecătoria
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
Massim. Foro it.	Curtea de Casație italiană
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
p.	pagina
pct.	punctul
P.R.	revista „Pandectele Române”

R.D.C.	„Revista de drept comercial”
R.R.D.	„Revista română de drept”
R.R.D.A.	„Revista română de drept al afacerilor”
R.R.D.J.	„Revista română de jurisprudență”
S.A.	societate pe acțiuni
S.civ.	Secția civilă
S.civ. și de propr. int.	Secția civilă și de proprietate intelectuală
S.com.	Secția comercială
S.com. și de cont. adm.	Secția comercială și de contencios administrativ
S.com., de cont. adm. și fisc.	Secția comercială, de contencios administrativ și fiscal
S.pen.	Secția penală
sent.	sentința
SRL	societate cu răspundere limitată
Trib.	Tribunalul
urm.	următoarele
vol.	volumul

INTRODUCERE

Pentru a se bucura de o economie de piață eficientă, fiecare stat are obligația ca prin sistemul normativ aplicabil să reglementeze un cadru juridic apt pentru a oferi inițiativă agenților săi economici și a garanta proprietatea privată a acestora.

Societatea românească, în ultimele două decenii, s-a confruntat cu o serie de schimbări pe plan economic și financiar, ceea ce a condus la apariția unei multitudini de legi speciale noi, dar și la modificarea celor existente.

Reforma legislativă a implicat un proces de lungă durată, care a culminat în anul 2011 cu modificarea Codului civil și, odată cu acesta, cu adoptarea, după model italian¹, a unui sistem monist al dreptului privat. Intenția legiuitorului a reprezentat-o reunirea celorlalte ramuri de drept privat (în special dreptul comercial, dar și dreptul familiei) în reglementarea unui singur Cod civil.

În consecință, cum foarte frumos s-a exprimat un mare maestru al dreptului, „după 146 de ani de glorioasă și neîntreruptă aplicare, bătrânul Cod civil de la 1864 se retrage definitiv în istorie, devenind, astfel, dintr-un moment, un monument juridic”².

Deși abrogat încă de la data de 1 octombrie 2011, Codul civil de la 1864 totuși va continua să supraviețuiască o perioadă, el urmând să ultraactiveze mai ales în domeniul contractelor, prin efectele acordate în baza art. 102 alin. (1) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil³. Or, orice lucru din viața noastră este guvernat de contract (vânzare-cumpărare, concesiune, transfer de

¹ În dreptul italian, adoptarea sistemului monist al dreptului privat s-a produs încă din anul 1942, prin intrarea în vigoare a unui nou Cod civil prin care a fost reglementat și modul de desfășurare a activității comerciale.

² M. Dușu, *Noul Cod civil: o etapă importantă în dezvoltarea dreptului român modern*, în „Noul Cod civil. Comentarii”, ed. a 3-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 15.

³ Publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011, intrată în vigoare la 1 octombrie 2011. În privința încheierii, interpretării, efectelor, executării și încetării sale, contractul va fi supus dispozițiilor legale în vigoare la data la care a fost încheiat.

tehnologie, finanțare a operațiunilor comerciale, intermediere). Prin contract se înfăptuiesc cele două componente ale vieții economice: producția și circulația mărfurilor și a serviciilor cu ajutorul banilor. În ziua de astăzi, succesul unei afaceri este dat de rapiditatea încheierii contractului. Dar, tot astăzi, există o diversitate de clienți cu care am putea colabora, dar pentru care nu suntem siguri că sunt de încredere, că vor plăti prețul cerut sau că au dificultăți financiare de care nu știm și, ce este cel mai rău, nu beneficiem nici de timpul, nici de dispoziția ori cunoștințele necesare pentru a ne ocupa.

Ținând cont de coordonatele actuale ale societății din România și de principalele probleme cu care se confruntă aceasta, pentru a rezista economic, în primul rând, au trebuit să se facă o serie de modificări pentru a se adapta noilor curente pornite din țările Uniunii Europene, și nu numai. Eliminarea „granițelor economice” a permis efectuarea de schimburi de mărfuri și servicii care nu de multe ori au fost dificil de susținut din cauza distanțelor, limbii folosite, legislațiilor diferite, fusului orar etc. Astfel, a apărut și la noi acea categorie nouă de profesioniști – intermediarii –, care își oferă serviciile lor specializate – de intermediere – unor participanți la activități comerciale care din anumite motive nu doresc sau nu pot să încheie ei înșiși actele juridice. Relațiile comerciale sunt din ce în ce mai diverse, se desfășoară într-un ritm alert, ceea ce a dus la diversificarea tipurilor de intermediere. Ele au fost reglementate legislativ mai mult sau mai puțin, dar este clar că au lăsat loc de interpretări în instanțele de judecată.

Intermedierea se bucură de o importanță covârșitoare la momentul actual, atât în România, cât și pe plan internațional, ca urmare a dezvoltării tot mai rapide a mediului de afaceri în domenii cât mai vaste. Or, noul act normativ în vigoare nu face sub nicio formă abstracție de rolul din ce în ce mai însemnat al contractelor de intermediere asupra dezvoltării vieții economice prin fluxul de activități comerciale desfășurate cu ajutorul mijlocitorilor.

Operațiunile întreprinse de intermediari în activitatea comercială creează o varietate de beneficii celor care apelează la aceștia: de la cunoștințe specifice în diverse arii de specialitate (spre exemplu, intermedierea realizată în domeniul transportului) la economisirea timpului

clientului în găsirea unor parteneri de afaceri sau încheierea unor contracte, oferindu-le în schimb posibilitatea de concentrare efectiv asupra îmbunătățirii calității produselor lor sau a serviciilor prestate. Pe plan financiar, clienții intermediarilor, deși ținuti la plata remunerației împuterniciților lor, își vor reduce simțitor cheltuielile prin evitarea costurilor de publicitate la care altfel ar fi nevoiți să apeleze pentru atragerea clientelei. Nu în ultimul rând, intermediarii, prin profesionalismul cu care își îndeplinesc activitatea, conferă un grad ridicat de încredere prin creșterea șanselor de succes al încheierii de contracte subsecvente cu terții fie în numele și pe seama clientului lor, fie în nume propriu, doar efectele producându-se în patrimoniul clientului, dar și asupra solvabilității terțelor persoane.

Așadar, activitatea de intermediere presupune o îmbunătățire clară a calității mediului de afaceri nu numai prin cunoștințe de specialitate, ci și prin ajutorul acordat în activitatea agenților economici la acționarea cu celeritatea caracteristică raporturilor comerciale.

Însă domeniile de aplicare a intermediării sunt mult mai vaste, ele neputând fi reduse doar la operațiunile comerciale. Tocmai din acest motiv am considerat necesară realizarea unui studiu elaborat al acestei instituții de drept privat, pe fondul unei modificări legislative care în primul rând în materie contractuală nu mai face deosebirea clară între contractele comerciale și cele civile. În plus, legiuitorul a dorit înlocuirea faptelor de comerț și a comercianților din vechea reglementare comercială cu noțiunea de profesionist, lărgind astfel cadrul entităților beneficiare ale dispozițiilor speciale din noul Cod civil.

Actuala legislație realizează o deosebire clară între contractele de intermediere prin divizarea acestora în contracte cu reprezentare și contracte fără drept de reprezentare. Astfel, din prima categorie fac parte contractul de mandat cu reprezentare și ocazional – dacă prin împuternicire s-a oferit expres și dreptul de a încheia contractele negociate sau cele cu terțul cu care clientul a fost pus în legătură –, inclusiv contractele de agenție și de intermediere propriu-zisă. În privința contractului de intermediere prevăzut de Codul civil, pentru a nu îl confunda cu instituția generală a intermediării, am decis ca, în anumite cazuri, când riscul de confuzie este destul de mare, să ne referim la el ca la un contract de intermediere „propriu-zisă” sau „ocazională”.

A doua categorie de contracte de intermediere este reprezentată de contractele de mandat fără reprezentare, și anume cele de comision, consignație și expediție.

Prin includerea tuturor acestor convenții în noua reglementare a Codului civil, Cartea a V-a, Titlul IX, Capitolele IX-XI, legiutorul nu a dorit doar să realizeze un cadru legal uniform al contractelor anterior existente în Codul civil de la 1864 și Codul comercial. El a realizat o adevărată întregire a instituției intermedierei prin reglementarea pentru prima dată în dreptul român sub această formă a tuturor contractelor în materie sub protecția aceluiași act normativ. Această noutate desăvârșită în dreptul nostru a fost posibilă și prin abrogarea vechilor legi speciale și desuete prin raportare la noile realități juridice existente în materia contractului de consignație (Legea nr. 178/1934 pentru reglementarea contractului de consignație) sau a contractului de agenție (Legea nr. 509/2002 privind agenții comerciali permanenți).

Pentru întregirea instituției și aplicabilitatea cât mai eficientă a sa, Codul civil ne-a oferit legiferarea expresă a contractului de expediție (anterior contract nenumit aplicabil în baza art. 413 C.com. referitor la contractul de transport, completat cu dispozițiile Codului comercial în privința comisionului), dar și a contractului de intermediere ocazională.

Având în vedere originea instituției intermedierei în dreptul anglo-saxon, nu trebuie să ne limităm doar la o privire asupra sistemelor de drept continental care au o influență majoră asupra dreptului nostru. Mult mai interesantă este prezentarea unei perspective noi, a unei evoluții a ceea ce noi numim astăzi „intermedierea” ca instituție de drept privat, prin prezentarea unor studii de caz ale căror soluții, în timp, s-au transformat în prevederi legale la nivelul dreptului european¹.

Prin urmare, reprezentarea este un instrument extrem de întâlnit în relațiile juridice, aria sa de aplicare fiind mult mai largă decât simpla încheiere a unui contract de mandat între comercianți, astfel încât ea implică o serie de aspecte ale vieții economice, sociale și familiale, necesar a fi cunoscute tuturor participanților la viața socială a unui stat.

¹ Spre exemplu, Directiva 86/653/CEE a Consiliului Comunităților Europene privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciali independenți.